

Republica Moldova

GVERNUL

HOTĂRÂRE Nr. HG697/2023
din 20.09.2023

**cu privire la aprobarea Programului național
pentru supravegherea și combaterea rezistenței
la antimicrobiene pe anii 2023-2027**

Publicat : 20.10.2023 în MONITORUL OFICIAL Nr. 395-397 art. 947 Data intrării în vigoare

În temeiul art. 9 pct. 3) din Legea nr. 10/2009 privind supravegherea de stat a sănătății publice (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2009, nr. 67, art. 183), cu modificările ulterioare, Guvernul HOTĂRĂȘTE:

1. Se aprobă Programul național pentru supravegherea și combaterea rezistenței la antimicrobiene pe anii 2023-2027 (se anexează).

2. Se recomandă consiliilor municipale Chișinău și Bălți, administrației unității teritoriale autonome Găgăuzia și consiliilor raionale să asigure elaborarea și implementarea planurilor de acțiuni teritoriale de supraveghere și combatere a rezistenței la antimicrobiene în baza Programului național pentru supravegherea și combaterea rezistenței la antimicrobiene pe anii 2023-2027.

3. Finanțarea Programului național pentru supravegherea și combaterea rezistenței la antimicrobiene pe anii 2023-2027 se va efectua din contul și în limitele alocațiilor aprobate anual în aceste scopuri în bugetele autorităților/instituțiilor implicate, precum și din alte surse, conform legislației.

4. Ministerele și autoritățile administrative centrale vor informa Ministerul Sănătății, până la data de 1 martie a anului următor anului de raportare, despre implementarea Programului național pentru supravegherea și combaterea rezistenței la antimicrobiene pe anii 2023-2027.

5. Ministerul Sănătății va monitoriza realizarea Programului național pentru supravegherea și combaterea rezistenței la antimicrobiene pe anii 2023-2027 și va prezenta Guvernului, până la data de 31 martie a fiecărui an, raportul anual de progres.

PRIM-MINISTRU Dorin RECEAN

Contrasemnează:

Viceprim-ministru,

ministrul agriculturii

și industriei alimentare Vladimir Bolea

Ministrul sănătății Ala Nemerenco

Ministrul mediului Iordanca-Rodica Iordanov

Nr. 697. Chișinău, 20 septembrie 2023.

Aprobat

prin Hotărârea Guvernului nr.697/2023

PROGRAMUL NAȚIONAL

pentru supravegherea și combaterea rezistenței

la antimicrobiene pe anii 2023-2027

I. INTRODUCERE

1. Rezistența la antimicrobiene - procesul prin care unele microorganisme dezvoltă rezistență la medicamente care erau anterior în măsură să le combată - constituie o amenințare din ce în ce mai mare pentru sănătate la nivel mondial, care generează provocări majore sociale și economice. În 2019, Organizația Mondială a Sănătății (în continuare - OMS) a declarat rezistența la antimicrobiene drept una dintre principalele 10 amenințări la adresa sănătății publice la nivel mondial cu care se confruntă umanitatea. În iulie 2022, Comisia Europeană, împreună cu statele membre, a identificat rezistența la antimicrobiene ca fiind una dintre cele trei amenințări prioritare la adresa sănătății în Uniunea Europeană (în continuare - UE).

2. Având în vedere complexitatea rezistenței la antimicrobiene, combaterea rezistenței la antimicrobiene necesită o abordare integrată de tip „O singură sănătate”. Această abordare ia în considerare sănătatea umană, animală și a mediului. În timp ce rezistența la antimicrobiene survine în mod natural, utilizarea imprudentă și excesivă a antimicrobienelor la oameni, animale și plante accelerează dezvoltarea acestui fenomen. În scopul de a aborda pe deplin riscurile pentru sănătate în interferențele dintre ecosistemele uman și animal, acțiunile împotriva rezistenței la antimicrobiene trebuie să vizeze toate aceste sectoare, implicând o gamă largă de părți interesate la toate nivelurile.

3. Programul național pentru supravegherea și combaterea rezistenței la antimicrobiene pe anii 2023-2027 (în continuare - *Program*) este un document de politică pe termen mediu, care stabilește intervențiile prioritare în domeniul combaterii rezistenței la antimicrobiene la nivel național, direcționate spre asigurarea sănătății și a bunăstării durabile a populației umane și animale.

4. Prezentul Program este elaborat în temeiul Legii nr. 10/2009 privind supravegherea de stat a sănătății publice și transpune prioritățile statului în domeniul de

prevenire și control al bolilor transmisibile stabilite în Strategia națională de dezvoltare „Moldova Europeană 2030”, aprobată prin Legea nr. 315/2022. Prezentul Program este elaborat în conformitate cu prevederile Declarației Politice a Organizației Națiunilor Unite din 2016 privind rezistența antimicrobiană (ses. 71: 2016-2017, A/RES/71/3) și ale Planului de acțiune globală al Organizației Mondiale a Sănătății WHA 68.7/2015 privind rezistența antimicrobiană, care a fost adoptat ulterior de Organizația Mondială pentru Sănătatea Animală (în continuare - WOA) și de Organizația Națiunilor Unite pentru Alimentație și Agricultură (în continuare - FAO).

5. Prezentul Program este un document-cadru complex, intersectorial, menit să ghideze activitățile instituțiilor implicate prin armonizarea cadrului normativ existent, elaborarea de noi acte în domeniul rezistenței la antimicrobiene în conformitate cu cerințele legislației UE și OMS, prin dezvoltarea capacităților tuturor partenerilor cu atribuții și responsabilități ce țin de realizarea operațiunilor, serviciilor și activităților din domeniul rezistenței la antimicrobiene și prin inițierea implementării prevederilor actelor normative, realizarea acțiunilor în scopul îmbunătățirii sănătății populației, ceea ce va contribui și la combaterea rezistenței la antimicrobiene.

6. Autoritățile centrale și structurile implicate în supravegherea sănătății umane, animale și a mediului vor asigura organizarea și realizarea măsurilor trasate și vor asigura accesul publicului la rezultatele evaluărilor obținute, la informația privind utilizarea fondurilor și eficiența activităților realizate.

7. Acțiunile prevăzute în prezentul Program sunt aliniate la obiectivul general 1.2 din cadrul Strategiei naționale de sănătate „Sănătate 2030”, aprobate prin Hotărârea Guvernului nr. 387/2023, care prevede consolidarea parteneriatelor strategice și fortificarea mecanismelor de colaborare intersectorială și responsabilitate partajată în domeniul sănătății publice la nivel național și local pentru asigurarea principiilor OMS „O singură sănătate” și „sănătatea în toate politicile”.

8. Acțiunile adoptate la nivel global includ Declarația Politică a Organizației Națiunilor Unite din 2016 privind rezistența antimicrobiană și Planul de acțiune globală al OMS din 2015 privind rezistența antimicrobiană, care a fost adoptat ulterior de WOA și de FAO. Problema rezistenței la antimicrobiene a fost abordată în cadrul forumurilor G7 și G20, iar combaterea rezistenței la antimicrobiene necesită o abordare unică, consolidată în baza principiului acceptat la nivel global „O singură sănătate” (One Health).

9. La nivel UE, aspectele critice privind rezistența antimicrobiană sunt prevăzute în Planul de acțiune al UE pentru o singură sănătate împotriva rezistenței la antimicrobiene „2017 EU One Health Action Plan against AMR”. Pentru realizarea prevederilor planului de acțiuni au fost aprobate Directiva UE 2020/1729 din 17 noiembrie 2020 privind monitorizarea și raportarea rezistenței la antimicrobiene a bacteriilor zoonotice și comensale. Reducerea numărului de infecții rezistente la antimicrobiene este, de asemenea, un obiectiv prevăzut în programul EU4Health (2021-2027). Totodată, Comisia Europeană a adoptat Ghiduri UE privind utilizarea prudentă a antimicrobienelelor în sănătatea umană și animală.

10. Regulamentul (UE) 2022/2371 al Parlamentului European și al Consiliului din 23

noiembrie 2022 privind amenințările transfrontaliere grave pentru sănătate și de abrogare a Deciziei nr. 1082/2013/ UE prevede consolidarea cooperării și a activităților cu statele membre, Centrul European de Prevenire și Control al Bolilor, Agenția Europeană a Medicamentului, alte agenții sau organe ale UE, infrastructuri de cercetare și OMS, în vederea îmbunătățirii, prin abordarea „O singură sănătate”, a capacității de prevenire a bolilor transmisibile, precum și a altor probleme de sănătate, cum ar fi rezistența la antimicrobiene.

11. În 2020, Comisia Europeană a adoptat Strategia „Farm to Fork”, al cărei obiectiv este reducerea cu 50 % a vânzărilor totale ale UE de antimicrobiene pentru animalele de fermă și în acvacultură până în anul 2030. Realizarea acestui obiectiv va fi susținută de punerea în aplicare a noului Regulament (UE) 2019/6 privind produsele medicamentoase de uz veterinar (Regulamentul VMP) și Regulamentul (UE) 2019/4 privind furajele medicamentate (MF). Acestea prevăd o gamă largă de măsuri de combatere a rezistenței la antimicrobiene și promovează o utilizare mai prudentă și responsabilă a antimicrobienulelor la animale.

II. ANALIZA SITUAȚIEI

12. Rezistența antimicrobiană reprezintă o problemă prioritară la nivel global și este definită ca rezistența unui agent microbial la un preparat antimicrobial la care era obișnuit să fie sensibil. Evoluția microorganismelor rezistente este un fenomen natural care se întâmplă atunci când agenții microbieni sunt expuși la antimicrobiene, iar trăsăturile de rezistență pot fi transmise anumitor tipuri de bacterii.

13. După descoperirea în anul 1928 a primului antibiotic - penicilina - antimicrobienele au permis înregistrarea unor progrese-cheie în medicină, precum și au revoluționat societatea și economia globală. Aceste realizări sunt acum în pericol, în principal din cauza utilizării excesive sau necorespunzătoare a antimicrobienulelor, care a dus la apariția și răspândirea tot mai mare a bacteriilor multidrorezistente.

14. În timp ce rezistența la antimicrobiene survine în mod natural, utilizarea irațională a preparatelor antimicrobiene, atât în sectorul uman, cât și cel veterinar, accelerează dezvoltarea noilor modele de rezistență a microorganismelor. Practicile în materie de igienă sub nivel optim și caracterul deficitar al prevenirii și controlului infecțiilor la nivelul instituțiilor medicale contribuie la răspândirea rezistenței la antimicrobiene.

15. Anumite grupuri pot fi deosebit de vulnerabile la infecțiile rezistente la medicamente. Aceste grupuri includ bolnavii de cancer, copiii și vârstnicii, care sunt afectați în mod disproporționat de rezistența la antibiotice din cauza sistemelor imunitare slăbite, în timp ce persoanele din țările cu venituri mici și mijlocii se confruntă cu o expunere crescută la boli infecțioase și cu un acces limitat la antibiotice eficiente, ceea ce crește riscul de rezistență la antibiotice. În plus, persoanele angajate în anumite sectoare, precum asistența medicală, asistența veterinară, agricultura, se confruntă cu o probabilitate mai mare de a dezvolta infecții rezistente la antibiotice. Prin aceste aspecte, rezistența la antimicrobiene poate duce la creșterea inegalităților în societate.

16. Conform Planului global de acțiune privind rezistența antimicrobiană, dacă

guvernele nu intervin în combaterea rezistenței la antimicrobiene, pot exista potențiale consecințe cu impact social, economic și financiar. Rezistența antimicrobiană ar putea duce anual la 25 mii de decese în UE și 700 mii de decese la nivel mondial, costurile suplimentare de asistență medicală și pierderea productivității datorate rezistenței la antimicrobiene ridicându-se la cel puțin 1,5 milioane de euro. Astfel, OMS recomandă implementarea măsurilor pentru a preveni răspândirea rezistenței la antimicrobiene.

17. Daunele economice globale din cauza infecțiilor provocate de microorganisme rezistente la antimicrobiene, estimate de Banca Mondială, până în anul 2050, în lipsa intervențiilor, ar putea cauza o criză echivalentă cu cea financiară din anii 2008-2009. În cazul fenomenului rezistenței la antimicrobiene, până în anul 2050, la nivel global, anual produsul intern brut (în continuare - PIB) ar putea scădea cu 1,1%, iar deficitul lui va depăși 1 trilion de dolari anual după 2030. În cazul impactului major al fenomenului de rezistență antimicrobiană, la nivel global se va pierde 3,8% din PIB anual până în anul 2050, cu un deficit de 3,4 miliarde de dolari SUA anual până în anul 2030.

18. În pofida măsurilor întreprinse la nivel global, ponderea bolilor transmisibile cauzate de microorganisme multidrogrezistente la antimicrobienele de ultimă generație este în creștere. În același timp, ritmul de descoperire (numai 1 din 16 antibiotice în cercetare ajuns la aplicare clinică), precum și de producere a de antimicrobiene noi a încetinit semnificativ în ultimele decenii.

19. Răspândirea necontrolată a rezistenței la antimicrobiene poate afecta puternic comerțul internațional. Până în anul 2050, volumul exporturilor reale globale ar putea scădea sub valorile de bază cu 1,1%-3,8%. Producția și comerțul cu produse agricole și animale sunt deosebit de vulnerabile la impactul rezistenței la antimicrobiene. De exemplu, în Norvegia în anul 2015 vânzările de produse avicole au scăzut cu 20% (pentru unii distribuitori) ca rezultat al știrilor despre tulpina rezistentă de *Escherichia coli* izolată în carnea de pui. Ritmul de creștere a producției de animale în țările cu venituri mici ar scădea mai mult, cu o posibilă pierdere, circa 11% până în anul 2050.

20. Costurile anuale estimate pentru serviciile de asistență medicală, atât în sectorul public, cât și privat, se vor majora din cauza creșterii incidenței bolilor și, până în anul 2050, ar putea depăși nivelul de bază cu circa 25% în țările cu venituri mici, 15% în țările cu venituri medii și 6% în țările cu venituri mari.

21. Rezistența antimicrobiană poate influența negativ atingerea obiectivelor globale privind dezvoltarea durabilă până în anul 2030, cum ar fi: eliminarea sărăciei, reducerea foametei, asigurarea unei vieți sănătoase, reducerea inegalității și revitalizarea parteneriatelor de dezvoltare globală. Impactul rezistenței la antimicrobiene asupra sărăciei este deosebit de important: suplimentar 24 de milioane de persoane ar fi forțate să se confrunte cu sărăcia extremă până în anul 2030, preponderent în țările cu venituri mici.

22. Amenințarea pentru sănătatea populației, în contextul rezistenței la antimicrobiene, este determinată de prescrierea irațională a antimicrobienulelor de către furnizorii de asistență medicală, precum și de consumul, administrarea și disponibilitatea antimicrobienulelor fără prescripție medicală.

23. Republica Moldova este parte a rețelelor globale în domeniul rezistenței la antimicrobiene și participă, începând cu anul 2011, la supravegherea consumului de antibiotice în medicina umană în țările sud-est europene, din 2015 - în cadrul rețelei de Supraveghere a rezistenței la antimicrobiene din Asia Centrală și Europa de Est (în continuare - *CAESAR*) și din 2021 - în cadrul rețelei globale de supraveghere a rezistenței la antimicrobiene.

24. Fortificarea rețelelor naționale în domeniul rezistenței la antimicrobiene și extinderea participării ulterioare în rețele globale și regionale permite Republicii Moldova ajustarea standardelor de calitate și a procedurilor operaționale la rigorile internaționale și obținerea datelor comparabile, standardizate și veridice pentru luarea deciziilor bazate pe dovezi.

25. Republica Moldova, actualmente, se află într-o situație alarmantă la compartimentul reținerii rezistenței la antimicrobiene, fapt ce impune necesitatea unor măsuri de intervenție de maximă urgență la toate nivelurile.

26. Combaterea eficientă a rezistenței la antimicrobiene este o problemă complexă și necesită implicarea unor factori de decizie responsabili, cum ar fi: autorități din sectorul sănătății umane și animale, al siguranței alimentelor și furajelor, al protecției apei și mediului, al industriei de producere și cercetare a medicamentelor, al înregistrării produselor biologic active, al prelucrării și inactivării deșeurilor, al administrațiilor publice centrale și locale, al instituțiilor și departamentelor, al organizațiilor necomerciale și societății civile per ansamblu.

27. Sistemul de supraveghere epidemiologică a rezistenței la antimicrobiene existent în Republica Moldova se bazează pe monitorizarea circulației agenților microbieni identificați de la bolnavi și generează date parțiale și inconsistente. Rezultatele naționale privind sensibilitatea la antimicrobiene a microorganismelor patogene izolate de la persoane atestă o rezistență alarmantă față de preparatele incluse în protocoalele naționale pentru terapia de primă intenție.

28. Tuberculoza multidrogrezistență primară și secundară, conform datelor Institutului de Ftiziopneumologie „Chiril Draganiuc” , înregistrează rate înalte: 26% și 64% comparativ cu media 12% și 50% în regiunea europeană a OMS. Circa 60% din tulpinile de microorganisme izolate de la pacienți cu infecții de plagă chirurgicală sunt rezistente la antimicrobiene.

29. Datele privind profilul de rezistență la antimicrobiene a microorganismelor implicate în infecții sistemice denotă un nivel crescut de rezistență: izolatele de *K. pneumoniae* manifestă o rezistență sporită la cefalosporine (>96%), fluorchinolone (>50%) și aminoglicozide (>90%), pentru *A. baumannii* profilul de rezistență la fluorchinolone reprezintă 100%, carbanepeme >90%. și aminoglicozide >95%. Tulpinile de *E. coli* prezintă o rezistență de >80% la peniciline, >65% la cefalosporine și >55% la fluorchinolone.

30. Datele privind profilul de rezistență la antimicrobiene a microorganismelor izolate din urină denotă un nivel crescut de rezistență: izolatele de *K. pneumoniae* manifestă o rezistență sporită la fluorchinolone (72%) cefalosporine generația III-a (67%) și

aminoglicozide (61%). Tulpnile de *E. coli* prezintă o rezistență de 64% la peniciline, 33% la fluorchinolone și 23% la cefalosporine de generația III-a.

31. Datele prezentate denotă necesitatea perfecționării sistemului național de supraveghere a rezistenței la antimicrobiene și a consumului de antimicrobiene în baza abordărilor contemporane. Un sistem de supraveghere integrat va oferi o imagine completă a situației rezistenței la antimicrobiene la nivel național și va permite deținerea unei baze de date standardizate pentru elaborarea unor norme în combaterea rezistenței la antimicrobiene.

32. Rețeaua de laboratoare microbiologice este implicată în confirmarea diagnosticului de boală, iar în contextul rezistenței la antimicrobiene, laboratorul participă în procesul de supraveghere a fenomenului de rezistență. Laboratorul de referință este responsabil de coordonarea rețelei de laboratoare de performanță în cadrul a 10 centre de sănătate publică teritoriale ale Agenției Naționale pentru Sănătate Publică și înrolarea ulterioară a altor laboratoare interesate, de asemenea, confirmarea tulpinilor rezistente la antimicrobiene, organizarea și asigurarea controlului calității, de implementarea metodelor noi.

33. Concomitent, în țară există o rețea de laboratoare pentru diagnosticul tuberculozei, coordonată de laboratorul de referință în domeniul respectiv, care include și diagnosticul tuberculozei rezistente și multirezistente la antimicrobiene.

34. Actualmente, la nivel național există deficiențe în legătură cu schimbul de date privind rezistența antimicrobiană în domeniul sănătății umane și animale, fiind necesară stabilirea unui mecanism de colaborare, coordonare, schimb de date și armonizare a activităților de laborator în domeniul rezistenței la antimicrobiene. În domeniul sănătății animale și al siguranței alimentelor nu există sistem de monitorizare a rezistenței la antimicrobiene a bacteriilor zoonotice și comensale.

35. În laboratoarele microbiologice din domeniul veterinar lipsește o metodologie standardizată de testare a sensibilității la antimicrobiene. În prezent, în Laboratorul sănătatea animală al Centrului Republican de Diagnostic Veterinar se efectuează antibioticograma prin metoda disc-difuzimetrică, dar nu este aplicabilă pentru celelalte laboratoare veterinare existente. Standardizarea și armonizarea metodologiei de supraveghere a rezistenței la antimicrobiene prin determinarea sensibilității microorganismelor la antimicrobiene, cu detectarea mecanismelor de rezistență, și monitorizarea acestora conform standardelor internaționale în contextul abordării „O singură sănătate”, va permite obținerea datelor de calitate, complexe și comparabile, care, ulterior, vor servi ca dovezi pentru luarea deciziilor argumentate.

36. Cu privire la cauzele apariției rezistenței la antimicrobiene, este recunoscut faptul că utilizarea necorespunzătoare a antimicrobienuilor, precum și controlul inadecvat al infecțiilor și al prevenirii, atât la oameni, cât și la animale, sunt principalii factori care stau la baza creșterii acesteia.

37. Actualmente, la nivel național există cadrul legal privind modul de prescriere și eliberare a antimicrobienuilor. Totodată, mecanismele de monitorizare și inspecție necesită a

fi menținute și îmbunătățite. Ministerul Sănătății întreprinde acțiuni pentru implementarea prevederilor privind eliberarea antimicrobienele doar în baza prescrierii, ceea ce permite monitorizarea eliberării preparatelor și sancționarea abaterilor. În domeniul veterinar, de asemenea, există cadrul legal care prevede eliberarea antimicrobienele pentru uz veterinar în baza prescripției veterinare.

38. Monitorizarea consumului de antimicrobiene în domeniul uman, veterinar și agricol este prioritar, în acest context este necesară crearea unei baze de date prin analiza datelor de import și producere locală, cu dezagregarea datelor pe domeniul uman, veterinar și agricol.

39. În prezent, în Republica Moldova sunt înregistrate 505 medicamente care sunt clasificate, conform Codului internațional ATC (Clasificarea anatomică, terapeutică și chimică), ca antibacteriene de uz sistemic. Potrivit Agenției Medicamentelor și Dispozitivelor Medicale, se atestă o creștere constantă a numărului de antibiotice utilizate pe parcursul ultimilor trei ani. În anul 2021, au fost importate peste 70 de milioane de ambalaje, fiind înregistrată o creștere cu 10% față de anii precedenți. Aceasta ar însemna peste 20 de cutii per capita în decurs de un an, ceea ce reprezintă aproape două cutii per persoană/lună.

40. În domeniul medicinei veterinare, antibioticele sunt utilizate pentru tratament și combaterea bolilor. Potrivit datelor Agenției Naționale pentru Siguranța Alimentelor, la nivel național au fost importate circa 11 683 kg de antibiotice pentru uz veterinar. Cel mai frecvent fiind importate tetracicline 34,2%, peniciline 16,2% și macrolide 10,8%. Microorganismele, inclusiv cele rezistente la antimicrobiene, pot fi transmise de la animale la om, care, ulterior, se pot răspândi în populația umană. Utilizarea rațională a antimicrobienele în creșterea și menținerea sănătății animalelor, precum și în promovarea aderării la proceduri eficiente de igienă și de control al infecțiilor sunt măsuri necesare pentru reducerea utilizării de antimicrobiene de către sectorul veterinar. Este esențial ca practica utilizării antimicrobienele pentru promovarea creșterii în zootehnie să fie întreruptă și ca antimicrobienele pentru animale să fie achiziționate numai prin prescriere veterinară emisă de către medicii veterinari.

41. Infecțiile asociate asistenței medicale (în continuare - IAAM) fac parte din problemele prioritare de sănătate publică prin consecințele pe care le generează, ca urmare a morbidității, mortalității specifice, dar și prin crearea premiselor pentru manifestarea fenomenului de urgență a microorganismelor multirezistente la antimicrobiene.

42. În sistemul național de supraveghere epidemiologică și control al bolilor transmisibile IAAM sunt listate ca problemă specială de sănătate publică. Statistica oficială nu reflectă morbiditatea reală prin IAAM, fiind caracterizată prin subraportarea acestor infecții și, în consecință, subevaluarea și subestimarea importanței lor. Potrivit Agenției Naționale pentru Sănătate Publică pe parcursul anului 2022 în țară au fost notificate 1 273 de cazuri de IAAM, ceea ce constituie circa 1,9 la 1 000 de spitalizați, cu 33% mai mult comparativ cu anul 2021 (n=959) și 60% comparativ cu anul 2020 (n=794). În structura IAAM predomină pneumonia nosocomială ca rezultat al ventilației artificiale pulmonare cu ponderea de 28,3%, urmată de infecțiile de plagă chirurgicală - 26,2%, și infecțiile la lăuze - 20,0%. Subraportarea cazurilor de IAAM în instituțiile medicale este condiționată atât de

implementarea insuficientă a protocoalelor clinice naționale, lipsa sau activitatea formală a comitetelor de spital, cât și de lipsa medicului epidemiolog de spital.

43. Agenția Națională pentru Siguranța Alimentelor împreună cu Colegiul Medicilor Veterinari din Republica Moldova sunt responsabili de monitorizarea rezistenței la antimicrobiene, scăderea consumului de antimicrobiene în domeniul veterinar, sporirea nivelului de igienă și bunăstare în fermele de creștere a animalelor, precum și de organizarea instruirilor pentru specialiștii vizați.

44. Nerespectarea condițiilor de întreținere și densitatea mare a animalelor în ferme sunt factori de risc major care duc la apariția și răspândirea infecțiilor care necesită utilizarea de antimicrobiene. Până în prezent, monitorizarea rezistenței la antimicrobiene în domeniul veterinar nu se efectuează. Desigur, au fost catalogate nenumărate cazuri de tratament inefficient al anumitor boli la animale, care erau soluționate prin alternarea diverselor grupuri de antimicrobiene, în cazul în care nu survenea decesul animalului.

45. Vaccinarea efectivului de animale reprezintă o măsură eficientă de prevenire a bolilor și, în consecință, minimalizează necesitatea administrării antimicrobienuilor.

46. Rezistența antimicrobiană vizează, de asemenea, siguranța alimentară, deoarece microorganismele și genele rezistente la antimicrobiene se răspândesc de la animale la om prin intermediul lanțului alimentar. De exemplu, apariția tulpinilor de *Salmonella* și *Campylobacter* rezistente este cauzată de utilizarea antimicrobienuilor în creșterea animalelor, iar ca rezultat se atestă cazuri de boli la om în urma consumului alimentelor nesigure.

47. Factorii de mediu contribuie la dezvoltarea și la răspândirea rezistenței la antimicrobiene la om și animale, în special în zonele cu risc sporit, din cauza gestionării inadecvate a subproduselor de origine animală și a produselor derivate care nu sunt destinate consumului uman.

48. Sondajele „Eurobarometru” din 2017 privind rezistența antimicrobiană, efectuate începând cu 2010 și până în prezent, arată că nivelul de conștientizare, atât al specialiștilor din domeniu, cât al populației, față de legătura dintre utilizarea antimicrobienuilor, dezvoltarea și răspândirea rezistenței la antimicrobiene continuă să fie scăzut. Aceasta duce la utilizarea irațională a antimicrobienuilor la om și animale.

III. OBIECTIVELE GENERALE

49. Prezentul Program urmărește reducerea apariției și a dezvoltării rezistenței la antimicrobiene prin utilizarea prudentă a antimicrobienuilor și aplicarea unor standarde ridicate în materie de prevenire și control al infecțiilor la nivelul comunității și al instituțiilor medicale. În acest sens, sunt stabilite următoarele obiective generale.

50. Obiectivul general 1. Consolidarea capacităților naționale și a mecanismelor de coordonare și elaborarea de politici în sectorul uman, veterinar și agricol, pentru accelerarea răspunsului intersectorial în combaterea rezistenței la antimicrobiene, precum și pentru prevenirea și controlul infecțiilor în instituțiile medicale și din domeniul veterinar până în anul 2027

Atingerea acestui obiectiv se va realiza prin dezvoltarea cadrului normativ și instituțional referitor la mecanismele de coordonare și realizare a intervențiilor intersectoriale de prevenire și control al rezistenței la antimicrobiene, cu aplicarea principiului „O singură sănătate” atât la nivel național, cât și teritorial. Prin acest obiectiv se propune revizuirea legislației în domeniul farmaceutic și introducerea unor măsuri de reglementare specifice, cu asigurarea transpunerii și punerii în aplicare a legislației Uniunii Europene, pentru a îmbunătăți utilizarea prudentă a antimicrobienulelor. Totodată, eforturile vor fi direcționate spre fortificarea rețelelor naționale de laboratoare pentru supravegherea rezistenței la antimicrobiene și asigurarea accesului la servicii diagnostice adecvate în conformitate cu recomandările naționale și internaționale.

51. Obiectivul general 2. Creșterea gradului de conștientizare privind rezistența la antimicrobiene a populației generale și a profesioniștilor din sănătatea umană și animală până în anul 2027

Realizarea acestui obiectiv va fi asigurată prin acțiuni de consolidare a componentei de educație în domeniul sănătății prin promovarea utilizării raționale a antimicrobienulelor. Un rol major va fi acordat alfabetizării în sănătate, pentru a îmbunătăți gradul de înțelegere a fenomenului de rezistență antimicrobiană, precum și instruirii medicilor specialiști, pentru prescrierea rațională a antimicrobienulelor la toate nivelurile (uman, veterinar și agricol). Totodată, vor fi dezvoltate acțiuni de comunicare și de sensibilizare cu privire la rezistența la antimicrobiene și utilizarea prudentă a antimicrobienulelor la toate nivelurile, ca mijloc de sporire a cunoștințelor și de stimulare a schimbărilor comportamentale în rândul cetățenilor și al profesioniștilor din domeniul sănătății.

52. Obiectivul general 3. Consolidarea mecanismelor de introducere pe piață, de prescriere și eliberare a preparatelor antimicrobiene în sectorul uman, veterinar și agricol în conformitate cu standardele naționale și internaționale, pentru prevenirea și controlul rezistenței la antimicrobiene până în anul 2027

Realizarea acestui obiectiv va fi asigurată prin armonizarea legislației naționale la standardele UE și implementarea cadrului normativ de reglementare a utilizării antimicrobienulelor de uz uman și veterinar; elaborarea procedurilor de autorizare privind plasarea, precum și promovarea prescrierii raționale și monitorizarea procesului de utilizare a antimicrobienulelor de uz uman și veterinar, de rând cu instruirea medicilor specialiști în scopul prescrierii raționale a antimicrobienulelor, la toate nivelele (uman, veterinar și agricol).

IV. OBIECTIVELE SPECIFICE

53. Programul își propune pentru fiecare obiectiv general următoarele obiective specifice.

54. Pentru realizarea **obiectivului general 1** sunt fixate următoarele obiective specifice:

Obiectiv specific 1.1. Armonizarea legislației naționale la standardele UE și dezvoltarea mecanismelor de implementare a cadrului normativ de reglementare a utilizării

antimicrobielenor de uz uman și veterinar până în anul 2027;

Obiectiv specific 1.2. Eficientizarea mecanismelor de coordonare, comunicare și colaborare intersectorială și pledoarie pentru sporirea vigilenței și a măsurilor de combatere a rezistenței la antimicrobiene până în anul 2027;

Obiectiv specific 1.3. Fortificarea rețelei naționale de laboratoare pentru supravegherea rezistenței la antimicrobiene pe segmentele uman, veterinar și agricol și asigurarea accesului la servicii de diagnosticare adecvate în conformitate cu metodologia internațională standardizată până în anul 2027;

Obiectiv specific 1.4. Consolidarea capacităților naționale în domeniul supravegherii și controlului bolilor infecțioase, al prevenirii și controlului infecțiilor asociate asistenței medicale, prin intervenții bazate pe dovezi, până în anul 2027;

Obiectiv specific 1.5. Consolidarea capacităților naționale privind prevenirea și controlul infecțiilor în domeniul veterinar și agricol privind rezistența antimicrobiană până în anul 2027.

55. Pentru realizarea **obiectivul general 2** sunt stabilite următoarele obiective specifice:

Obiectiv specific 2.1. Dezvoltarea programelor informativ-explicative, orientate către populația generală și populația din grupurile vulnerabile până în anul 2027;

Obiectiv specific 2.2. Integrarea domeniului rezistenței la antimicrobiene în programele de fortificare profesională, în sectorul sănătății umane și animale, agricol și mediu până în anul 2027;

Obiectiv specific 2.3. Realizarea cercetărilor, inclusiv a celor aplicative, pentru dezvoltarea și evaluarea intervențiilor multisectoriale în domeniul rezistenței la antimicrobiene până în anul 2027.

56. Pentru realizarea obiectivului general 3, au fost setate următoarele obiective specifice:

Obiectiv specific 3.1. Fortificarea procedurilor de autorizare privind plasarea pe piață și monitorizarea consumului de antimicrobiene de uz uman și veterinar, precum și a procedurilor de achiziționare centralizată a antimicrobielenor de uz uman și veterinar până în anul 2027;

Obiectiv specific 3.2. Monitorizarea circulației pe piață a antimicrobielenor destinate consumului în domeniul uman, veterinar și agricol și a microorganismelor rezistente circulante la om, animale și în produsele alimentare de origine animală și furaje, în special a celor comune omului, până în anul 2027;

Obiectiv specific 3.3. Dezvoltarea și promovarea programelor de monitorizare a consumului de antimicrobiene, inclusiv la nivel de instituții medicale pentru prescrierea rațională a antimicrobielenor până în anul 2027.

V. IMPACT

57. Prezentul Program reprezintă o viziune pe termen de 5 ani și subliniază țintele naționalizate trasate în Strategia națională de dezvoltare „Moldova Europeană 2030” și Strategia națională de sănătate „Sănătatea 2030” prin angajamentul global, asumat de Republica Moldova, de a dezvolta o societate sănătoasă și de a proteja dreptul fiecăruia de a se bucura de cel mai înalt standard de sănătate fizică și mintală realizabil, care include prioritățile majore de sănătate reflectate prin cele 20 de ținte cu 40 de indicatori încorporați de ODD 3, ODD 2, ODD 5 și ODD 16, inclusiv: boli transmisibile, acces pentru toți la medicamente eficiente și de calitate.

58. Prezentul Program va acorda prioritate îmbunătățirii sistemelor de supraveghere intersectoriale pentru urmărirea rezistenței la antimicrobiene în țară, prin implementarea unor mecanisme de monitorizare, astfel devenind posibilă identificarea tendințelor, a modelelor și a rezistenței emergente în timp util. Acest lucru poate permite sistemului de sănătate să răspundă eficient și să ia decizii informate pentru combaterea rezistenței la antimicrobiene.

59. Desemnarea laboratorului de referință este fundamentală pentru funcționarea și coordonarea rețelei de laboratoare ca parte a supravegherii rezistenței la antimicrobiene.

60. Prezentul Program va include campanii de conștientizare a publicului și inițiative educaționale pentru a informa atât populația generală, profesioniștii din domeniul sănătății umane și animale, cât și factorii de decizie cu privire la riscurile și consecințele rezistenței la antimicrobiene. Creșterea gradului de conștientizare poate duce la îmbunătățirea practicilor de administrare a antimicrobienelor, cum ar fi utilizarea adecvată a antibioticelor, care este crucială în atenuarea rezistenței la antimicrobiene.

61. Implementarea prezentului Program poate implica investiții în infrastructura de asistență medicală, inclusiv laboratoare, pentru a sprijini capacitatea de diagnosticare și sistemele de supraveghere. Acest lucru poate contribui la identificarea precisă și în timp util a tulpinilor rezistente, facilitând intervenții direcționate și strategii de tratament.

62. Prezentul Program va stimula colaborarea și parteneriatele între diverse părți interesate, inclusiv între profesioniștii din domeniul sănătății umane și animale, agențiile guvernamentale, instituțiile academice și organizațiile internaționale. Astfel de colaborări pot facilita schimbul de cunoștințe, resurse și bune practici, promovând o abordare cuprinzătoare și coordonată pentru combaterea rezistenței la antimicrobiene.

63. Cercetarea, dezvoltarea și inovarea vor oferi soluții și instrumente noi în vederea prevenirii și tratării bolilor transmisibile, a îmbunătățirii metodelor de diagnostic și a controlului răspândirii rezistenței la antimicrobiene.

64. Cercetările cu privire la rezistența antimicrobiană trebuie să cuprindă toate domeniile de specialitate, abordând sănătatea umană, animală, precum și a mediului. Ele sunt considerate prioritare și sunt incluse în Planul global de acțiune al OMS. Cercetările rezistenței la antimicrobiene necesită orientarea asupra bacteriilor, a virusurilor, a fungilor și a paraziților, folosind diferite instrumente de finanțare și parteneriate în programele-

cadru pentru cercetare și inovare actuale și viitoare.

VI. COSTURI

65. Resursele financiare necesare pentru implementarea prezentului Program au fost estimate la 41487,5 mii lei, inclusiv 29240,1 mii lei – din bugetul de stat, 8589 mii lei – din Fondurile Asigurărilor Obligatorii de Asistență Medicală (în continuare – FAOAM) și 3658,4 mii lei – din partea partenerilor de dezvoltare.

66. Estimarea generală a costurilor pentru implementarea Planului de acțiuni pentru perioada 2023-2027 privind implementarea prezentului Program a fost efectuată în baza priorităților și a activităților identificate.

67. Implementarea prezentului Program se va efectua în limitele mijloacelor financiare disponibile autorităților care vor implementa prezentul Program în FAOAM și ale altor cheltuieli, inclusiv din partea partenerilor de dezvoltare naționali și internaționali.

68. Valoarea totală estimativă a resurselor financiare necesare pentru realizarea prezentului Program și implementarea Planului de acțiuni, repartizate pe ani, corespunde datelor din tabelul de mai jos (mii lei).

[tabel](#)

VII. RISCURI ÎN PROCESUL DE IMPLEMENTARE

69. În procesul de implementare a prezentului Program sunt posibile apariția diferitor provocări și riscuri, astfel, în scopul diminuării acestora, au fost identificate riscurile potențiale și măsurile de diminuare a acestora:

1) *risc înalt*: resurse financiare limitate pentru implementarea obiectivelor stabilite în prezentul Program. Efectele acestui risc vor fi diminuate prin înaintarea proiectelor de atragere a resurselor financiare din cadrul bugetelor partenerilor de dezvoltare interesați de implementarea conceptului european de management integrat al frontierelor și nu vor condiționa costuri suplimentare celor prevăzute în bugetul de stat; coordonarea la nivel guvernamental, monitorizarea și evaluarea riguroasă a procesului de implementare, colaborarea fructuoasă cu partenerii de dezvoltare;

2) *risc mediu-înalt*: cadrul de reglementare insuficient și aplicarea inadecvată a reglementărilor legate de utilizarea antimicrobienelelor și controlul infecțiilor pot submina succesul prezentului Program. Efectele acestui risc vor fi diminuate prin transpunerea legislației europene în domeniul consumului de antimicrobiene în sectorul uman și veterinar;

3) *risc mediu-jos*: lipsa organului de coordonare și a colaborării intersectoriale poate împiedica punerea în aplicare a prezentului Program. Efectele acestui risc vor fi diminuate prin constituirea Consiliului național intersectorial de coordonare a activităților de supraveghere și combatere a rezistenței la antimicrobiene, pentru o coordonare eficientă în alinierea eforturilor, în partajarea resurselor și a expertizei și pentru evitarea duplicării

activităților;

4) *risc scăzut*: asigurarea insuficientă cu personal medical dedicat implementării programelor de monitorizare a consumului la nivel de instituție/secție, pentru prescrierea rațională a antimicrobienele în baza rezultatelor microbiologice. Efectele acestui risc vor putea fi diminuate prin repartizarea tinerilor specialiști în teritoriu.

70. Riscurile vor fi evaluate și monitorizate pe perioada realizării prezentului Program și vor fi depuse eforturi pentru diminuarea efectelor lor în limitele competențelor.

VIII. AUTORITĂȚI/INSTITUȚII RESPONSABILE

71. Responsabili pentru implementarea prezentului Program sunt Ministerul Sănătății; Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare; Ministerul Mediului; Ministerul Educației și Cercetării; Agenția Națională pentru Siguranța Alimentelor; Agenția Medicamentului și Dispozitivelor Medicale; Compania Națională de Asigurări în Medicină; instituțiile medico-sanitare publice; Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu”; Universitatea Tehnică a Moldovei; Centrul Republican de Diagnostic Veterinar, Institutul Științifico-Practic de Biotehnologii în Zootehnie și Medicină Veterinară; agențiile și instituțiile; specialiștii care prescriu antimicrobiene; producătorii și distribuitorii de antimicrobiene.

72. Colaborarea intersectorială va permite combaterea rezistenței la antimicrobiene, inclusiv la cele asociate cu principiile de prescriere, circulație a antimicrobienele, eliminare/inactivare a deșeurilor biologice, control al infecțiilor, supraveghere epidemiologică și microbiologică.

IX. PROCEDURI DE RAPORTARE

73. Evaluarea prezentului Program se va realiza în două etape. *Evaluarea intermediară* va fi realizată în anul 2025, la finalul primei faze a prezentului Program (2023-2025). *Evaluarea finală* va fi desfășurată la finalizarea implementării prezentului Program (2027). Exercițiile de evaluare intermediară și finală vor fi desfășurate în conformitate cu Ghidul metodologic de evaluare intermediară și ex post a documentelor de politici.

Totodată, evaluarea anuală se va face pe baza indicatorilor de progres stabiliți pentru prezentul Program. Ministerele și autoritățile administrative centrale vor informa Ministerul Sănătății, până la data de 1 martie a anului următor anului de raportare, despre implementarea Programului național pentru supravegherea și combaterea rezistenței la antimicrobiene pe anii 2023-2027, conform competențelor stabilite.

74. Ministerul Sănătății va monitoriza realizarea Programului național pentru supravegherea și combaterea rezistenței la antimicrobiene pe anii 2023-2027 și va prezenta Guvernului, până la data de 31 martie a fiecărui an, raportul anual de progres.

75. Performanța prezentului Program va fi evaluată în baza indicatorilor de progres, care vor reflecta realizarea activităților expuse în Planul de acțiuni, care vor monitoriza îndeplinirea obiectivelor specifice și a intervențiilor, precum și a indicatorilor de impact,

care vor reflecta evaluarea fenomenului de rezistență antimicrobiană în rândul populației umane și animale din Republica Moldova.

[plan](#)

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Decizia de punere în aplicare (UE) 2020/1279 a Comisiei din 17 noiembrie 2020 privind monitorizarea și raportarea rezistenței la antimicrobiene a bacteriilor zoonotice și comensale												
1.1.2. Revizuirea și implementarea protocoalelor clinice naționale în baza recomandărilor OMS privind gruparea antimicrobienele în grupuri „access”, „watch”, „reserve”	Protocoale revizuite și ajustate la recomandările OMS	0	0	0	0	0	0	0	0	2027	Ministerul Sănătății; Agenția Medicamentului și Dispozitivelor Medicale; Agenția Națională pentru Siguranța Alimentelor	Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu”
1.1.3. Realizarea schimbului de informații și bune practici între sistemul de sănătate național/regional / internațional privind monitorizarea consumului antimicrobienele	Numărul de ateliere efectuate anual	20,4	20,4	20,4	20,4	20,4	0	102	0	2027	Ministerul Sănătății; instituțiile medico-sanitare publice; Agenția Națională pentru Sănătate Publică; Agenția Medicamentului și Dispozitivelor Medicale	Organizația Mondială a Sănătății; Organizația Mondială pentru Sănătatea Animală
1.1.4. Elaborarea și implementarea mecanismului de schimb de informații și bune practici între autoritățile naționale vizate	Ordin comun aprobat	8,5	76,5	8,5	8,5	8,5	76,5	34	0	2027	Ministerul Sănătății; Ministerul Mediului; Agenția Medicamentului și Dispozitivelor Medicale; Agenția Națională pentru	

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
											Siguranța Alimentelor		
Obiectiv specific 1.2. Eficientizarea mecanismelor de coordonare, comunicare și colaborare intersectorială și pledoarie pentru sporirea vigilenței și a măsurilor de combatere a rezistenței la antimicrobiene până în anul 2027													
<i>Indicator de rezultat:</i> Consiliul național instituit cu regulament, funcții și atribuții aprobate		Sursa: Ministerul Sănătății						<i>Valoarea de referință:</i> N/A					
								<i>Ținta pentru anul 2027:</i> N/A					
1.2.1. Instituirea Consiliului național intersectorial de coordonare a activităților de supraveghere și combatere a rezistenței antimicrobiene, cu aprobarea regulamentului de activitate	Ordin de constituire a Consiliului aprobat; regulament de activitate aprobat; număr de ședințe organizate și decizii emise	0	0	0	0	0	0	0	0	0	Trimestrul II 2024	Ministerul Sănătății; Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare; Ministerul Mediului; Agenția Națională pentru Siguranța Alimentelor; Agenția Medicamentului și Dispozitivelor Medicale; Ministerul Energiei; Agenția Națională de Asigurare a Calității în Educație și Cercetare	Colegiul Medicilor Veterinari
1.2.2. Instituirea comitetelor tehnice (grupuri de lucru) sectoriale (departamentale) de coordonare a activităților de supraveghere și combatere a rezistenței antimicrobiene	Ordine de constituire a comitetelor tehnice aprobate; regulamente de activitate aprobate; număr de ședințe organizate și decizii emise	0	0	0	0	0	0	0	0	0	Trimestrul II 2024	Ministerul Sănătății; Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare; Ministerul Mediului; Agenția Națională pentru Siguranța	Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu”; Colegiul Medicilor Veterinari

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
											Alimentelor; Agenția Medicamentului și Dispozitivelor Medicale; Ministerul Energiei	
1.2.3. Instruirea reprezentanților autorităților vizate și ai instituțiilor subordonate privind supravegherea și combaterea rezistenței la antimicrobiene	Ateliere de instruire (ateliere de lucru, mese rotunde etc.) realizate anual; număr de persoane instruite anual	128	10,2	214	10,2	10,2	0	356	0	2027	Ministerul Sănătății; Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare; Ministerul Mediului; Agenția Națională pentru Siguranța Alimentelor; Agenția Medicamentului și Dispozitivelor Medicale; Ministerul Energiei; Agenția Națională de Asigurare a Calității în Educație și Cercetare	Organizația Mondială a Sănătății; Organizația Mondială pentru Sănătatea Animală; Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu”; Colegiul Medicilor Veterinari
1.2.4. Realizarea activităților de supraveghere și combatere a rezistenței la antimicrobiene la nivel intrasectorial (sănătate umană și animală și mediu)	Rapoarte de supraveghere	0	0	0	0	0	0	0	0	2027	Agenția Națională pentru Sănătate Publică; Agenția Națională pentru Siguranța Alimentelor; Ministerul Mediului	

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
1.2.5. Dezvoltarea unui modul de schimb de date, informații și bune practici între autoritățile vizate la nivel național	Modul de schimb de date integrat în Sistemul informațional de supraveghere a bolilor transmisibile și evenimentelor de sănătate publică	0	622,5	622,5	622,5	622,5	2490	0	0	2027	Ministerul Sănătății; Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare; Ministerul Mediului; Agenția Națională pentru Siguranța Alimentelor; Agenția Medicamentului și Dispozitivelor Medicale; Ministerul Energiei	
Obiectiv specific 1.3. Fortificarea rețelei naționale de laboratoare pentru supravegherea rezistenței la antimicrobiene pe segmentele uman, veterinar și agricol și asigurarea accesului la servicii de diagnosticare adecvate în conformitate cu metodologia internațională standardizată până în anul 2027												
<i>Indicator de rezultat:</i> Numărul de laboratoare integrate în rețeaua de supraveghere a rezistenței la antimicrobiene		Sursa: Ministerul Sănătății							<i>Valoarea de referință:</i> Anul 2023 – 24 de laboratoare publice și private. <i>Ținta pentru anul 2027:</i> Creșterea graduală cu 50% a laboratoarelor publice și private incluse în cadrul rețelei de supraveghere rezistenței la antimicrobiene			
1.3.1. Asigurarea implementării sistemului național de supraveghere epidemiologică a rezistenței la antimicrobiene în domeniul sănătății umane și asigurarea interoperabilității și a schimbului de date cu sistemele informaționale din domeniu	Număr de laboratoare incluse primar în sistemul național de supraveghere; rapoarte privind investigațiile de laborator	0	372,6	372,6	372,6	372,6	1490,4	0	0	2027	Ministerul Sănătății; Agenția Națională pentru Sănătate Publică; Centrul pentru achiziții publice centralizate în sănătate; instituțiile medico-sanitare publice	Organizația Mondială a Sănătății
1.3.2. Fortificarea capacității laboratorului de referință în testarea rezistenței la	Număr de teste de laborator specializate pe segmentele uman și veterinar	0	848,5	848,5	848,5	848,5	3394	0	0	2027	Ministerul Sănătății; Agenția Națională	Organizația Mondială a Sănătății

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
antimicrobiene prin asigurarea cu resurse și posibilități sporite de a efectua teste de laborator specializate pe segmentele uman și veterinar											pentru Sănătate Publică; Agenția Națională pentru Siguranța Alimentelor; Centrul Republican de Diagnostic Veterinar	
1.3.3. Accreditarea /reacreditarea laboratoarelor din cadrul rețelei de supraveghere a rezistenței la antimicrobiene la ISO 15189	Număr de laboratoare acreditate/reacreditate; certificate de acreditare/reacreditate	232,4	232,4	232,4	232,4	232,4	929,6	232,4	0	2027	Ministerul Sănătății; Agenția Națională pentru Sănătate Publică	Organizația Mondială a Sănătății
1.3.4. Organizarea controlului calității investigațiilor în cadrul rețelelor prin testări de intercomparare, controale externe de calitate, inclusiv în domeniul rezistenței la antimicrobiene la nivel național	Număr de laboratoare participante anual în controale externe de calitate; rapoarte privind controale externe de evaluare a calității diagnosticului rezistenței la antimicrobiene	256	256	256	256	256	1024	256	0	2027	Ministerul Sănătății; Agenția Națională pentru Sănătate Publică	Organizația Mondială a Sănătății
1.3.5. Elaborarea manualului de recoltare a prelevatelor bacteriologice în conformitate cu rigorile internaționale	Manual elaborat	0	110	145	0	0	0	255	0	2027	Ministerul Sănătății	Organizația Mondială a Sănătății
1.3.6. Elaborarea ghidului de diagnostic al mecanismelor de rezistență la microorganismele incluse în supravegherea rezistenței la antimicrobiene	Ghid de diagnostic elaborat și aprobat și proceduri elaborate și aprobate	0	110	145	0	0	0	255	00	2023	Ministerul Sănătății; Agenția Națională pentru Sănătate Publică; Universitatea de Stat de Medicină și	Organizația Mondială a Sănătății

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
											Farmacie „Nicolae Testemițanu”	
1.3.7. Fortificarea capacităților resurselor umane în diagnosticarea și supravegherea rezistenței la antimicrobiene în contextul implementării „One Health”	Programe de instruire elaborate; număr de ateliere de instruire organizate; număr de persoane instruite	0	0	0	272	0	0	272	0	2026	Ministerul Sănătății; Ministerul Mediului; Agenția Medicamentului și Dispozitivelor Medicale; Agenția Națională pentru Sănătate Publică Centrul Republican de Diagnostic Veterinar; Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu”	Organizația Mondială a Sănătății
1.3.8. Asigurarea implementării eșalonate a standardului EUCAST de testare a rezistenței la antimicrobiene în toate laboratoarele microbiologice din sectorul uman și veterinar .	Număr de laboratoare care au implementat standardul EUCAST; număr de ateliere de instruire; număr de persoane instruite	0	88,6	88,6	88,6	88,6	0	354,4	0	2027	Ministerul Sănătății; Agenția Națională pentru Sănătate Publică	Organizația Mondială a Sănătății; Organizația Mondială pentru Sănătatea Animală
Obiectiv specific 1.4. Consolidarea capacităților naționale în domeniul supravegherii și controlului bolilor infecțioase, al prevenirii și controlului infecțiilor asociate asistenței medicale, prin intervenții bazate pe dovezi până în anul 2027												
<i>Indicator de rezultat:</i> Rata bolilor infecțioase, infecțiile asociate asistenței medicale (IAAM)		Sursa: Agenția Națională pentru Sănătate Publică							<i>Valoarea de referință:</i> Urmează să fie stabilită în anul 2023			
									<i>Ținta pentru anul 2027:</i> Creșterea graduală a raportării bolilor infecțioase, a IAAM			
1.4.1. Transpunerea ghidurilor internaționale în domeniul supravegherii IAAM și	Ghiduri elaborate și aprobate	0	0	0	0	0	0	0	0	2027	Ministerul Sănătății; Agenția Națională pentru Sănătate Publică	Organizația Mondială a Sănătății; Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
al consumului de antimicrobiene												„Nicolae Testemițanu”
1.4.2. Fortificarea capacităților de supraveghere epidemiologică și de laborator a IAAM și a rezistenței la antimicrobiene în instituțiile medico-sanitare publice	Program de prevenire și control al IAAM implementat în instituțiile medico-sanitare publice; număr de instruirii anuale	0	0	285	285	285	750	105	0	2027	Ministerul Sănătății; instituțiile medico-sanitare publice; Agenția Națională pentru Sănătate Publică	Organizația Mondială a Sănătății
1.4.3. Sporirea performanței laboratoarelor microbiologie privind diagnosticul etiologic al IAAM și rezistența la antimicrobiene	Laboratoare dotate pentru diagnosticul etiologic al IAAM și rezistenței antimicrobiene	0	0	4435,7	4435,7	4435,7	7200	0	6107,2	2027	Ministerul Sănătății; Compania Națională de Asigurări de Medicină; instituțiile medico-sanitare publice; Agenția Națională pentru Sănătate Publică	Laboratoare dotate pentru diagnosticul etiologic al IAAM și rezistenței antimicrobiene
1.4.4. Sporirea capacităților specialiștilor din domeniul microbiologic cu privire la identificarea agenților microbieni	Număr de ateliere organizate; număr de personal medical de laborator instruit	0	0	0	0	0	0	0	0	2027	Ministerul Sănătății; instituțiile medico-sanitare publice	Organizația Mondială a Sănătății
1.4.5. Sporirea capacităților specialiștilor din domeniul supravegherii epidemiologice a IAAM și a rezistenței la antimicrobiene	Programe și curricula actualizate și personal instruit	0	0	0	0	0	0	0	0	2027	Ministerul Sănătății; Agenția Națională pentru Sănătate Publică	Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu”; instituțiile medico-sanitare publice
1.4.6. Asigurarea instituțiilor medico-sanitare publice cu echipamente pentru asigurarea, prevenirea și controlul infecțiilor	Dispoziție a Ministerului Sănătății aprobată; număr de instituții medico-sanitare publice dotate cu echipament	0	0	827,3	827,3	827,3	0	0	2481,9	2027	Ministerul Sănătății; Compania Națională de Asigurări de Medicină; instituțiile medico-sanitare publice	Organizația Mondială a Sănătății

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
Obiectiv specific 1.5. Consolidarea capacităților naționale privind prevenirea și controlul infecțiilor în domeniul veterinar și agricol privind rezistența antimicrobiană până în anul 2027													
<i>Indicator de rezultat:</i> Utilizarea de antimicrobiene în sectoarele veterinar și agricol până în 2027		Sursa: Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare								<i>Valoare de referință:</i> Urmează să fie stabilit în anul 2023			
										<i>Ținta pentru anul 2027:</i> Scăderea cu 10%			
1.5.1. Efectuarea instruirilor pentru crescătorii de animale, specifice fiecărui domeniu (creșterea păsărilor, porcinelor, bovinelor ș.a.) din exploatațile profesionale, cu referire la utilizarea prudentă a antimicrobienulelor, precum și la bunele practici de implementare și monitorizare a măsurilor de biosecuritate	Număr de crescătorii de animale, complexe agricole cu mecanisme implementate	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2025	Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare; Agenția Națională pentru Siguranța Alimentelor	Colegiul Medicilor Veterinari
1.5.2. Acreditarea metodelor de laborator privind determinarea sensibilității tulpinilor la antimicrobiene, privind detecția reziduurilor de antimicrobiene în produse alimentare de origine animală și privind detecția antimicrobienulelor în apa destinată adăpării și hranei pentru animale din unitățile de creștere	Metode de laborator implementate	0	0	1287,5	1271,1	0	2558,6	0	0	0	2026	Agenția Națională pentru Sănătate Publică	Agenția Națională pentru Siguranța Alimentelor; Centrul Republican de Diagnostic Veterinar
1.5.3. Dezvoltarea programelor informaționale relevante controlului antimicrobienulelor autorizate pentru utilizare la animale	Program informațional „Registrul de stat al medicamentelor de uz veterinar” dezvoltat	0	0	0	0	272	272	0	0	0	2027	Agenția Națională pentru Siguranța Alimentelor	

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
1.5.4. Identificarea mecanismului de implementare a sistemului de monitorizare a rezistenței la antimicrobiene în domeniul sănătății animale și al siguranței alimentelor	Ordin de instituire aprobat	0	0	0	0	0	0	0	0	0	Trimestrul IV 2024	Agencia Națională pentru Siguranța Alimentelor
Obiectivul general 2. Creșterea gradului de conștientizare privind rezistența la antimicrobiene a populației generale și a profesioniștilor din sănătatea umană și animală până în anul 2027												
Obiectiv specific 2.1. Dezvoltarea programelor informativ-explicative, orientate către populația generală și populația din grupurile vulnerabile până în anul 2027												
<i>Indicator de rezultat:</i> Nivel de alfabetizare în domeniul sănătății		Sursa: Ministerul Sănătății							<i>Valoarea de referință:</i> Urmează să fie stabilit în trimestrul II anul 2024			
									<i>Ținta pentru anul 2027:</i> Creșterea gradului de conștientizare cu 10%			
2.1.1. Studii științifice pentru evaluarea nivelului de cunoștințe al diferitelor grupuri de populație privind consumul de antimicrobiene	Studiu efectuat; raport elaborat	0	204	0	0	204	0	408	0	2024 2027	Ministerul Sănătății; Agencia Națională pentru Sănătate Publică; Agencia Națională pentru Siguranța Alimentelor	Organizația Mondială a Sănătății
2.1.2. Elaborarea și difuzarea materialelor informative pentru conștientizarea populației privind consumul rațional de antimicrobiene și la rezistența la antimicrobiene	Materiale informative elaborate și difuzate	168,4	208,4	248,4	288,4	388,4	460	842	0	2027	Ministerul Sănătății; Agencia Națională pentru Sănătate Publică; Agencia Națională pentru Siguranța Alimentelor; Agencia Medicamentului și Dispozitivelor Medicale	Organizația Mondială a Sănătății
2.1.3. Studiu de evaluare a cunoștințelor, atitudinilor și	Studiu efectuat, cu prezentarea raportului către	0	0	170	0	0	0	170	0	2026	Ministerul Sănătății; Agencia Națională	Organizația Mondială a Sănătății

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
practicilor populației cu privire la consumul de antimicrobiene și la rezistența la antimicrobiene	Ministerul Sănătății										pentru Sănătate Publică; Agenția Națională pentru Siguranța Alimentelor	
Obiectiv specific 2.2. Integrarea domeniului rezistenței la antimicrobiene în programele de fortificare profesională, în sectorul sănătății umane și animale, agricol și mediu până în anul 2027												
<i>Indicator de rezultat:</i> Programe de instruire intersectoriale cu privire la rezistența la antimicrobiene		Sursa: Ministerul Sănătății							<i>Valoarea de referință:</i> Urmează să fie stabilită în anul 2023			
									<i>Ținta pentru anul 2027:</i> Programe intersectoriale elaborate.			
2.2.1. Reevaluarea programelor și a curricula de instruire intersectorială, cu integrarea domeniului rezistenței la antimicrobiene	Programe și curricula reevaluate	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2027	Ministerul Sănătății; Ministerul Educației și Cercetării; Agenția Națională pentru Siguranța Alimentelor și Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu”; Institutul de Biotehnologii în Zootehnie și Medicină Veterinară; Universitatea Tehnică a Moldovei; Centrul de excelență în medicină și farmacie „Raisa Pacalo”; Colegiul Medicilor Veterinari
2.2.2. Activități de pregătire și instruire a resurselor umane în domeniul rezistenței antimicrobiene	Număr de instruiți	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2027	Ministerul Sănătății; Ministerul Educației și Cercetării; Ministerul Mediului; Agenția Națională pentru Siguranța Alimentelor și Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu”; Institutul de Biotehnologii în Zootehnie și Medicină Veterinară; Universitatea Tehnică a Moldovei;

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
												Centrul de excelență în medicină și farmacie „Raisa Pacalo”; Colegiul Medicilor Veterinari
Obiectiv specific 2.3. Realizarea cercetărilor, inclusiv a celor aplicative, pentru dezvoltarea și evaluarea intervențiilor multisectoriale în domeniul rezistenței la antimicrobiene până în anul 2027												
<i>Indicator de rezultat:</i> Cercetări în domeniul rezistenței la antimicrobiene		Sursa: Agenția Națională de Asigurare a Calității în Educație și Cercetare							<i>Valoarea de referință:</i> Urmează să fie stabilită în anul 2023			
									<i>Ținta pentru anul 2027:</i> Proiecte de cercetare			
2.3.1. Elaborarea și realizarea programelor de cercetare intersectoriale (uman și veterinar), pentru abordarea aspectelor comune între diferite domenii privind problema rezistenței la antimicrobiene	Programe elaborate și realizate	0	2000	2000	2000	2000	8000	0	0	2027	Ministerul Sănătății; Ministerul Mediului; Ministerul Educației și Cercetării; Agenția Națională pentru Sănătate Publică; Agenția Națională pentru Siguranța Alimentelor	Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu”; Institutul de Biotehnologie în Zootehnie și Medicină Veterinară; Universitatea Tehnică a Moldovei
2.3.2. Activități de identificare a partenerilor internaționali pentru proiecte de cercetare în domeniul rezistenței antimicrobiene	Proiecte elaborate și aplicate pentru finanțare internațională	0	0	0	340	0	340	0	0	2027	Ministerul Sănătății; Ministerul Educației și Cercetării; Ministerul Mediului	Agenția Națională de Asigurare a Calității în Educație și Cercetare; Agenția Națională pentru Sănătate Publică; Institutul de Biotehnologie în Zootehnie și Medicină Veterinară; Universitatea Tehnică a Moldovei; Universitatea de

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
												Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu”
2.3.3. Efectuarea studiilor privind evaluarea și implementarea soluțiilor alternative la antibiotice folosite în creșterea animalelor, precum probiotice și prebiotice, acizi organici, uleiuri	Cercetări efectuate	0	0	0	0	0	0	0	0	2024	Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare	Institutul de Biotehnologii în Zootehnie și Medicină Veterinară
Obiectivul general 3. Consolidarea mecanismelor de introducere pe piață, de prescriere și eliberare a preparatelor antimicrobiene în sectorul uman, veterinar și agricol în conformitate cu standardele naționale și internaționale, pentru prevenirea și controlul rezistenței la antimicrobiene până în anul 2027												
Obiectiv specific 3.1. Fortificarea procedurilor de autorizare privind plasarea pe piață și monitorizarea consumului de antimicrobiene de uz uman și veterinar, precum și a procedurilor de achiziționare centralizată a antimicrobienulelor de uz uman și veterinar până în anul 2027												
<i>Indicator de rezultat:</i> Consumul de preparate antimicrobiene pentru utilizarea umană și veterinară		Sursa: Agenția Medicamentului și Dispozitivelor Medicale								<i>Valoarea de referință:</i> Urmează să fie stabilită în anul 2023		
										<i>Ținta pentru anul 2027:</i> Scăderea cu 5%		
3.1.1. Stabilirea standardelor și a cerințelor unice în domeniul autorizării fabricării, importului și plasării pe piață a medicamentelor	Număr de documente normative aprobate	0	0	0	0	0	0	0	0	2026	Ministerul Sănătății; Ministerul Mediului; Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare; Agenția Medicamentului și Dispozitivelor Medicale; Agenția Națională pentru Siguranța Alimentelor	
3.1.2. Elaborarea mecanismelor de implementare a cadrului normativ în domeniul circulației	Ordine și proceduri operaționale elaborate și aprobate	0	0	0	0	0	0	0	0		Agenția Națională pentru Siguranța Alimentelor	

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
medicamentelor de uz veterinar												
3.1.3. Elaborarea și implementarea procedurilor unice/comune pentru monitorizarea consumului de antimicrobiene în sectorul uman și veterinar	Procedura elaborată și aprobată	0	0	0	0	0	0	0	0	2025	Ministerul Sănătății; Ministerul Mediului; Agenția Medicamentului și Dispozitivelor Medicale; Agenția Națională pentru Siguranța Alimentelor	
3.1.4. Fortificarea capacităților autorității naționale responsabile de monitorizarea plasării pe piață și a consumului de antimicrobiene în sectorul uman și veterinar	Număr de programe de instruire aprobate; număr de persoane instruite	0	76,5	51	76,5	51	255	0	0	2026	Ministerul Sănătății; Ministerul Mediului; Agenția Medicamentului și Dispozitivelor Medicale; Agenția Națională pentru Siguranța Alimentelor	Organizația Mondială a Sănătății; Organizația Mondială pentru Sănătatea Animală
3.1.5. Elaborarea criteriilor de reactualizare a listelor de antimicrobiene supuse achiziționării centralizate în baza rezultatelor de laborator	Set de criterii aprobate periodic (2-5 ani)	0	0	0	0	0	0	0	0	2026	Ministerul Sănătății; Agenția Medicamentului și Dispozitivelor Medicale	
3.1.6. Revizuirea periodică a listei de antimicrobiene compensate, pentru încurajarea potențialilor consumatori de a consulta medicul	Liste revizuite periodic (2-5 ani)	0	0	0	0	0	0	0	0	2026	Ministerul Sănătății; Agenția Medicamentului și Dispozitivelor Medicale	
3.1.7. Actualizarea Regulamentului cu	Regulament aprobat	0	0	0	0	0	0	0	0	2024	Ministerul Sănătății;	Agenția Națională pentru

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
privire la monitorizarea restricțiilor privind publicitatea și marketingul antimicrobienele											Ministerul Mediului; Agenția Medicamentului și Dispozitivelor Medical	Siguranța Alimentelor; Consiliul Coordonator al Audiovizualului
3.1.8. Fortificarea capacităților de monitorizare a implementării restricțiilor privind publicitatea și marketingul antimicrobienele	Număr de programe aprobate anual	0	0	0	0	0	0	0	0	2026	Ministerul Sănătății; Ministerul Mediului	Agenția Medicamentului și Dispozitivelor Medicale; Agenția Națională pentru Siguranța Alimentelor; Consiliul Coordonator al Audiovizualului
3.1.9. Elaborarea măsurilor punitive în domeniul veterinar (în Codul contravențional al Republicii Moldova nr. 218/2008) pentru utilizarea abuzivă, profilactică și în afara indicațiilor de pe etichetă a antimicrobienele la animale	Art. 1961 din Codul contravențional actualizat al Republicii Moldova nr. 218/2008	0	0	0	0	0	0	0	0	2025	Agenția Națională pentru Siguranța Alimentelor	
3.1.10. Perfecționarea procedurii de prescriere și eliberare a antimicrobienele în baza prescripțiilor medicale veterinare	Proceduri implementate anual	0	0	0	0	0	0	0	0	2027	Agenția Națională pentru Siguranța Alimentelor	Colegiul Medicilor Veterinari
3.1.11. Elaborarea ghidului de bună practică clinică, a broșurilor și a altor materiale de ghidare pentru medicii veterinari de liberă practică, cu recomandări de tratare și evitarea substanțelor antimicrobiene critice	Ghid aprobat și publicat	0	0	0	0	0	0	0	0	2026	Agenția Națională pentru Siguranța Alimentelor	Universitatea Tehnică a Moldovei; Institutul Științifico-Practic de Biotehnologie și Medicină Veterinară

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
pentru medicina umană												
3.1.12. Reglementarea mecanismelor și a fluxului de distribuire a antimicrobienulelor de uz veterinar doar către unități autorizate	Grup de lucru instituit; mecanism elaborat	0	0	0	0	0	0	0	0	2026	Agencia Națională pentru Siguranța Alimentelor	
Obiectiv specific 3.2. Monitorizarea circulației pe piață a antimicrobienulelor destinate consumului în domeniul uman, veterinar și agricol și a microorganismelor rezistente circulante la om, animale și în produsele alimentare de origine animală și furaje, în special a celor comune omului, până în anul 2027												
<i>Indicator de rezultat:</i> Raport anual		Sursa: Ministerul Sănătății, Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare								<i>Valoare de referință:</i> Urmează să fie stabilită în anul 2023		
										<i>Ținta pentru anul 2027:</i>		
3.2.1. Elaborarea și aprobarea ordinului privind consumul de preparate antimicrobiene pentru utilizarea prudentă și responsabilă în domeniul sănătății animale	Ordin aprobat	0	0	0	0	0	0	0	0	2026	Agencia Națională pentru Siguranța Alimentelor	
3.2.2. Instituirea grupului de lucru pentru elaborarea conceptului sistemului de monitorizare și raportare a rețetelor prescrise versus preparate eliberate nominal și cantitativ	Concept elaborat	0	0	0	0	0	0	0	0	2024	Ministerul Sănătății; Agencia Medicamentului și Dispozitivelor Medicale; Agencia Națională pentru Siguranța Alimentelor	Colegiul Medicilor Veterinari Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu”
3.2.3. Elaborarea mecanismelor de prescriere și ajustare a listelor de antimicrobiene în baza rezultatelor investigațiilor microbiologice	Mecanisme de prescriere elaborate și implementate anual	0	0	0	0	0	0	0	0	2025	Ministerul Sănătății; Agencia Medicamentului și Dispozitivelor Medicale; Agencia Națională pentru Siguranța Alimentelor	

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
3.2.4. Fortificarea capacităților de monitorizare a prescrierii antimicrobienele în baza rezultatelor investigațiilor microbiologice	Mecanisme de monitorizare elaborate și implementate	0	0	0	0	0	0	0	0	2026	Ministerul Sănătății; Agenția Medicamentului și Dispozitivelor Medicale; Agenția Națională pentru Siguranța Alimentelor	Colegiul Medicilor Veterinari
Obiectiv specific 3.3. Dezvoltarea și promovarea programelor de monitorizare a consumului de antimicrobiene, inclusiv la nivel de instituții medicale, pentru prescrierea rațională a antimicrobienele până în anul 2027												
<i>Indicator de rezultat:</i> Program de monitorizare a utilizării raționale a antimicrobienele în instituțiile medico-sanitare publice, a consumului de antimicrobiene.		Sursa: Ministerul Sănătății							<i>Valoarea de referință:</i> 0%			
									<i>Ținta pentru anul 2027:</i> Implementarea programului			
3.3.1. Implementarea programelor de monitorizare (engl. <i>stewardship</i>) a consumului la nivel de instituție, pentru prescrierea rațională a antimicrobienele	Ateliere de instruire a persoanelor responsabile din instituțiile medico-sanitare publice cu privire la programul de stewardship; numărul de instituții medico-sanitare publice care au implementat programe de stewardship	0	0	0	0	0	0	0	0	2027	Ministerul Sănătății; instituțiile medico-sanitare publice	Organizația Mondială a Sănătății
3.3.2. Monitorizarea și raportarea consumului de antimicrobiene în instituțiile medico-sanitare publice	Raport privind prevalența consumului de antimicrobiene elaborat	0	0	0	0	0	0	0	0	2027	Instituțiile medico-sanitare publice	
3.3.3. Desemnarea persoanei responsabile de consumul rațional de antimicrobiene în instituțiile medico-sanitare publice	Număr de spitale cu responsabil desemnat	0	0	0	0	0	0	0	0	2027	Instituțiile medico-sanitare publice	

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Total pe ani		813,7	5236,6	12258,4	12255,7	10923,1	29240,1	3658,4	8589			